

เทศน์เช้า วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ดวงอาทิตย์ดวงเดียวกัน เห็นไหม แสงสว่างของดวงอาทิตย์นี้ดวงเดียวกัน แต่ทำไมปัญญาของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของคนมันเป็นความเห็นของคน แต่ความเห็นของเรา ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมันจะเป็นไปได้

วันนี้วันพระนะ วันพระวันที่ว่าตั้งแต่เข้าพรรษามาตั้งต้นทำอะไรกัน? ถ้าวันพระวันเข้า เราพยายามตั้งกติกาของเราเอง เราจะทำความเพียรของเรา ความเห็น เห็นไหม นี่ดวงอาทิตย์ดวงเดียวกัน แต่คนมีคบอดมันก็มีคบอดตามประสาของความมีคบอดของเขา แต่ถ้าความสว่างของใจมันเกิดขึ้นมา มันจะหาทางออกได้ มันจะพยายามทำความเพียรของเราได้ เราไม่เป็นเหยื่อของใคร เป็นเหยื่อของเขานี้ เป็นเหยื่อของตัวเองก็พอแล้ว

เวลาความคิดมันหลอกขึ้นมานี้ แล้วเราก็ตามความคิดของเราไป หมุนเวียนไปกับความคิดของเราไป ตื่นเต้นไปกับความคิดของเรา นี่เหยื่อของกิเลส กิเลสมันหลอกเราเอง เราก็เป็นเหยื่อของกิเลสเราอยู่แล้ว แล้วอย่างอื่นนี่เราก็เป็นเหยื่อของเขาก็ก เห็นไหม มันถึงต้องว่า อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนจะพึ่งตนเองได้ต้องย้อนกลับมา ทาน ศีล ภาวนา

สุดท้ายแล้วมันต้องมีภาวนาทั้งนั้น ถ้าภาวนาถึงจะเอาตัวรอดได้ ถ้าไม่ภาวนาเอาตัวรอดไม่ได้หรอก กิเลสมันปิดบังเอาไว้อย่างนั้น มันจะเอาตัวรอดได้หรือเอาตัวรอดไม่ได้ มันจะย้อนกลับมาภายใน ปัญญาของเราจะเกิดขึ้นได้

คนมีคบอด มีคบอดจริงๆ นะ ความมีคบอดมันไม่เห็นความเห็นของคนอื่นหรอก มันคิดแต่ความเห็นของมันเอง แล้วมันปกคลุมความเห็นของมันเอง ปกคลุมใจของตนเอง ความคิดของเรานี้ปกคลุมใจของเรา แล้วเราก็ต้องเป็นจี้ข้าใจของเราไป ใจของเรา มันหลุดกระชากลากเราไปตลอดไปขนาดไหน มันเป็นความหลุดกระชากลากไป

นี่ถ้าไม่มีธรรมะ เอาแสงของธรรมเข้าเจือจาน เข้ามาเจือจานให้มันสว่างขึ้นมา ก่อน พอใจมันสว่างขึ้นมา มันจะแก้ไขของมันเอง จะแก้ไข เห็นไหม จะแก้ไขก็มีความพอใจ ถ้าเรามีความพอใจ เรามีความเพียรของเรา นี่เราจะแก้ไขใจของเราได้ ถ้าเราไม่มีความพอใจเรา เราจะแก้ไขใจของเราไม่ได้เลย ถ้าไม่มีความพอใจมันไม่มีความเริ่มต้น

ความเริ่มต้นของความพอใจของใจนี้ ใจจะย้อนกลับมาพิจารณาใจของตัวเอง ถ้าพิจารณาใจของตัวเอง เห็นไหม นี่ใจมันตัวพาทเกิดพาทาย ใจมันเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด อย่างอื่นเป็นเครื่องอยู่อาศัยทั้งหมด ความเป็นอยู่อาศัยมันก็ต้องอาศัยกันไป อาศัยกันไปชั่วชีวิตหนึ่ง ถ้าเราจะบำรุงรักษาเพื่อคุณงามความดีของเรา เราก็จะบำรุงรักษาเพื่อคุณงามความดีของเรา เพื่อเอาร่างกายนี้ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมต่อไป ประพฤติปฏิบัติธรรมให้มันถึงที่สุด ถ้ามันไม่ถึงที่สุดมันก็ต้องตายไป นี่เราจะเอามันบำรุงรักษารักษาเพื่อเหตุนี้

แต่ถ้าบำรุงรักษาเพื่อกิเลส เห็นไหม กิเลสมันว่ามันไม่พอดลอดไปหรอก ทุกอย่างมันจะไม่พอดลอดไป เราต้องตัดออกนี่ เติมพินเติมไฟเข้าไป เชื้อไฟมันพุ่งถึงสุด ขอบฟ้า อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดตามประสาทของมันไป มันจะบำรุงรักษาของมันขนาดไหน มันก็บำรุงรักษาของมันไป บำรุงรักษาแล้วมันจะหายหรือไม่หายมันก็อีกเรื่องหนึ่ง เพราะอะไร? เพราะใจมันเข้าไปกังวล เห็นไหม ถ้าเราทำใจของเราด้วย ร่างกายมันจะป่วยไช้ นั่นมันเป็นเรื่องของร่างกายมันจะป่วยไช้ไป ถ้ามันจะป่วยไช้ เห็นไหม

แต่ถ้าหัวใจมันไม่ไปส่งเสริมขึ้นไป มันหายได้ด้วยธรรมชาติของมัน มันจะหายได้เองโดยบารมีธรรม เห็นไหม ธรรมโอสถนี่มันสามารถคือว่าใจไม่ไปกระตุ้น ไม่ให้ไปสั่งเราให้ร่างกายนั้น... พิชัยมันเจริญงอกงามขึ้นไป นี่ย้อนกลับมาธรรมโอสถ ใจถึงไม่ไปเกาะเกี่ยวกับมัน ใจเราเป็นใจของเรา เรารักษาใจของเราเพื่อใจของเรา

แต่ร่างกายมันจะชำรุดทรุดโทรมไป มันต้องชำรุดทรุดโทรมไปโดยธรรมชาติของมัน แต่มันชำรุดทรุดโทรมไปโดยที่ที่เราไม่ได้ประโยชน์ เห็นไหม ในการวิปัสสนาไป มันจะเห็นเป็นอนิจจัง เห็นเป็นอนัตตา ความเป็นอนัตตามันก็ชำรุดทรุดโทรมไป มันชำรุดทรุดโทรมไปพร้อมกับความเห็นของใจ ใจมันจะเห็นขึ้นมาแล้วมันจะปล่อยวาง มันจะเข้าใจเรื่องอย่างนั้น แล้วสิ่งนั้นมันจะหลุดออกไปจากใจ สิ่งที่มันจะหลุดออกไปจากใจนี้ มันเป็นความกังวล ความทุกข์ ความต่างๆ ความกังวลหลุดออกไปจากใจ แล้ว

มันก็อาศัยกันอยู่อย่างนั้นเหมือนกัน สิ่งที่เราอาศัยอยู่อย่างนั้น แล้วมันก็ยังเป็น ภาว หนว ปรากฏจนเราเห็นใหม่ มันก็จะเป็นการระลอบไป เป็นการระจกว่าเราจะสลัดทิ้งธาตุขันธ์ ออกไปแล้วใจจึงเป็นอิสระ แต่ใจมันจะเป็นอิสระได้หรือไม่อิสระได้ มันอยู่ตรงที่ว่าเรา ทำใจของเราตอนนี้ ทำใจของเราขึ้นมา เห็นใหม่

คือว่า คนๆ เดียวนั้นจะถ้ามันมืด มันไม่เข้าใจ มันก็จะไม่ยอมเชื่อใครเลย มันจะ เชื่อตัวมันเอง แต่พอคนๆ เดียวนั้นพอเริ่มเปิดใจขึ้นมา มันจะเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย

นรค สวรรค์...มี

มรรค ผล นิพพาน...มี

ความเป็นไปของใจมันต้องมี เพราะมีขึ้นมามันก็จะขยับเขยื้อน เห็นใหม่ ขยับ เขยื้อนโดยการก้าวเดินออกไป ก้าวเดินออกไปเพื่อที่จะพ้นออกไปจากความมืดบอด ความมืดบอดของใจ ถ้าความมืดบอดของใจขึ้นมา มันจะก้าวเดิน มันจะพัฒนาขึ้นไป

มันพัฒนาขึ้นไปนี้มันจะเริ่มออกไป...ออกไป...แล้วมันเกิดมาจากอะไร? มันไม่ เกิดขึ้นมาลอยๆ ธรรมะเกิดขึ้นมาลอยๆ ไม่ได้ ทุกอย่างจะเกิดขึ้นมาลอยๆ ไม่ได้ เว้นไว้ แต่กิเลสมันเกิดขึ้นมาลอยๆ ได้ กิเลสมันเกิดดับจากใจ แล้วมันก็จินตนาการประสาของ มัน มันเกิดขึ้นมาลอยๆ นะ มันไม่มีเหตุไม่มีผลหรอก มันร้ายกาจขนาดนั้น มันเกิดลอยๆ ในหัวใจของเราแน่ละ เกิดลอยๆ แล้วก็ดับลอยๆ แล้วก็ทิ้งไว้แต่ความกังวล ทุกข์หมอง ไหม้ทิ้งไว้ที่ใจ นี่กิเลสของเรามันจะทิ้งไว้ที่ใจ แล้วทิ้งสิ่งนั้นไว้ตลอดไป

แต่จะชำระมันได้ต้องใช้ปัญญา สิ่งนี้เป็นปัญญารุ่งขึ้นไปมันต้องใคร่ครวญขึ้นไป ปัญญามันเกิดขึ้นมาเป็นความละเอียดเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้ามันละเอียดขึ้นมา มันจะ เริ่มพัฒนาของมันขึ้นมา ถ้ามันไม่ละเอียดขึ้นมา เห็นใหม่ มันก็เริ่มจากปัญญาอย่าง ทยายๆ ขึ้นมา มันก็ยังดี มันดีที่ว่ามันเริ่มจะเปิดหัวใจ เปิดหัวใจขึ้นมา...ถ้ามันเปิดหัวใจ ขึ้นมามันพัฒนาขึ้นไปได้ มันพัฒนาขึ้นไป สิ่งนี้เป็นเรื่องอริยสัจ แต่เรื่องความเห็น ต่างๆ ความรู้ต่างๆ นั้นนะ มันเป็นเรื่องของข้างเคียงเครื่องเคียง เครื่องเคียงที่ยังเปิดขึ้นมา นั้นเป็นอาการของใจ

ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้ไง สำคัญตรงพยายามคัดทางเลื้อ พยายามคัดความเห็นของเราให้เข้ามาสู่มัชฌิมาปฏิปทา ถ้าคัดเข้ามาสู่มัชฌิมาปฏิปทามันจะเข้าวงของอริยสัจนี้วงอริยสัจเวลาพูดมันพูดง่ายขึ้นนะ มันจืด มันชืด มันไม่เหมือนความรู้ความเห็นต่างๆ ความรู้ความเห็นต่างๆ มันจะตื่นเต็น ทำให้ใจตกใจ เห็นใหม่ ทำให้ใจมีความรู้ต่างๆ แล้วมันจะสำคัญตนออกไป ความรู้ความเห็นอันนั้น มันเป็นความรู้ของการก้าวเดินออกไป

แต่วงอริยสัจคือวงของปัญญานี้ มันต้องย้อนกลับเข้ามา จากการวิปัสสนาเข้ามา เห็นใหม่ นี่วิปัสสนาเข้ามา มันถึงต้องทำความสงบของใจ เว้นไว้ความสงบของใจ ถ้าใจสงบขึ้นมามันถึงจะเป็นไปได้ ถ้าสงบขึ้นมา เห็นใหม่ ปัญญามันจะละเอียดขึ้นไป...ละเอียดขึ้นไป...มันจะชำระกิเลสของเราเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ชำระกิเลสของเราเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เห็นใหม่ กิเลสของเรา กิเลสของสัตว์โลก ของใจดวงใดเป็นของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นแบกหามสิ่งนี้มาตลอดตั้งแต่เกิดมาไม่รู้ก็ภพที่ชาติ หามสิ่งนั้นตลอดมา แล้วก็จะติดใจดวงนั้นไปถ้าไม่ชำระตั้งแต่ปัจจุบันนี้ ถ้าชำระปัจจุบันนี้ มันถึงต้องมีสิ่งต่างๆ เกื้อหนุนกัน

เราเห็นด้วย การประพฤติปฏิบัติเห็นด้วย ทุกอย่างเห็นด้วยนะ ให้มีความมานะอดทน ความมานะอดทนจากใจดวงนี้นะ มันเกิดขึ้นมาจากความเห็นความพอใจ ถ้ามันเกิดขึ้นมาจากความพอใจ มันทำได้นะ ถ้าไม่มีความพอใจ ความเห็นของใจไม่เห็นประโยชน์ของมัน มันจะก้าวเดินไม่ได้เลย มันเห็นสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ มันจะไม่เหยียบย่ำสิ่งนั้น ถ้าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์มันก็จะจับต้องสิ่งนั้น แล้วพยายามยึดสิ่งนั้นเป็นของเรา สิ่งนั้นเป็นของเรา เห็นใหม่ เป็นของเราไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดแล้วมันต้องทำลายตัวตนทำลายของของเรา ทำลายทุกสิ่งที่เป็นของของเรา ทำลายทั้งหมดเลย พอทำลายทั้งหมดมันก็เป็นอิสระขึ้นมา ถ้าไม่ทำลายมัน มันติดพันไป มันไม่เป็นอิสระขึ้นมาได้ มันจะเป็นอิสระขึ้นมาได้อย่างไร ในเมื่อมันเกี่ยวพันกันไปอย่างนั้น มันหมุนเวียนกันไป ในเมื่อมีความเกิดดับในหัวใจ

สิ่งนี้กิเลสมันก็เกิดดับพร้อมกับธาตุขันธ์นั้น แล้วก็เลื่อมความเห็นของตัว ให้ความเห็นของตัวเลอะเลือนไป เลอะเลือนจากหลักธรรม เห็นใหม่ แต่ไปชัดเจนในเรื่องของกิเลส ไปชัดเจนในเรื่องของการยึดมั่นถือมั่น แต่ถ้ามันปล่อยวางขึ้นมา สรรพสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลกเขา มันเป็นเรื่องกรรมของสัตว์ สัตว์มันมีกรรมอย่างไร? มันก็ต้อง

ประสบตามกรรมของเขา แล้วมันมีอำนาจวาสนาขึ้นมา มันจะปลดเปลื้องตามอำนาจวาสนาของเรา

อำนาจวาสนานะ อำนาจวาสนาเป็นสิ่งที่จะปลดเปลื้องไปได้ แต่ในการกระทำของเรา เราพยายามฝึก ผีของเรารุ่งขึ้นมา มันเป็นอำนาจวาสนาอยู่ที่กำมือของเรา อยู่ในอำนาจวาสนาของเรา ถ้าพยายามจับต้อง เราพยายามจับสิ่งนี้พัฒนาขึ้นมา มันจะพัฒนาในใจขึ้นมา

นี่กุศลเกิด ๆ ตรงนี้ กุศลเกิดขึ้นมาจากความเห็นถูกต้อง ความถูกต้องเข้ามา แล้วพัฒนาของเราขึ้นไป พัฒนาของเราขึ้นมา มันก็เห็นความจริงของเราขึ้นมา เห็นความจริงของเราขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

ความเชื่อ เห็นไหม ความเชื่อจากภายใน ศรัทธากับความเห็นรู้แจ้ง ความรู้แจ้งจากภายในมันจะชำระกิเลสได้ ความศรัทธาความเชื่อมั่นแก้บาปฐาน แก้สิ่งที่เข้าไปหาความจริง เข้าไปความจริงโดยการประพฤติปฏิบัติของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงจะเป็นหลักการขึ้นมา หลักการของใจขึ้นมา แล้วจะเข้าใจตามความเป็นจริง เห็นไหม

นั่นนะไม่เชื่อใคร เชื่อความเห็นของจริง พระสารีบุตรบอกพระพุทธเจ้า เห็นไหม ไม่เชื่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าด้วย แต่เดิมนี่เชื่อมาก่อน เชื่อมาเพื่อที่จะก้าวเดิน แต่ถึงที่สุดแล้วไม่เชื่อสิ่งใดเลย เชื่อความเห็นของตัวเอง เชื่อความจริงที่ตัวเองเห็น ตัวเห็นแต่ความจริงอันนี้ อันนี้เป็นหลักการในสังขาร

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ผู้ใดเห็นสัจจะความจริง ผู้นั้นจะรู้ความจริงจากภายใน ความจริงจากภายใน อันนี้เป็นหลักการที่หัวใจมันพัฒนาขึ้นมา จนถึงที่สุดใจนี้พ้นไปได้ จากพระอาทิตย์ดวงเดียวกันส่องมาในโลกเหมือนกัน คนจะใช้ประโยชน์จากพระอาทิตย์นี้ แล้วแต่ว่าคนจะใช้มากใช้น้อย ปัญญาเกิดขึ้นมาจากใจก็เหมือนกัน ใครพัฒนาได้มากก็ใช้ได้มาก ใครพัฒนาได้น้อยก็ใช้น้อย ใช้น้อยนะ การพัฒนาเห็นไหม

แล้วคนที่มันปิดบังใจของตัวเอง มีความเห็นของตัวเองในทางมิจฉาทิฐิ ยึดมั่นถือมั่นมาก แล้วก็คิดว่าตัวเองฉลาด คิดว่าตัวเองฉลาด จนกว่าจะตายไป ตายไปเสวยภพ

เสวยชาติ เขาจะรู้ของเขาเองว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ผิด เพราะอะไร? เพราะมันจะให้ความเป็น
ทุกข์ของเขา แต่พวกที่เขาว่าเป็นคนโง่ ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งของต่างๆ ใส่ออกไป
สิ่งนั้นต่างหากจะทำให้ผู้นั้นพ้นออกไป ผู้นั้นจะมีบุญกุศลของใจขึ้นมา สิ่งนั้นจะเป็นที่
พึงพอใจ แล้วใจจะเห็นตามความเป็นจริง (เทศน์สิ้นสุดเพียงเท่านี้)